

6.3 Adım Fonksiyonları

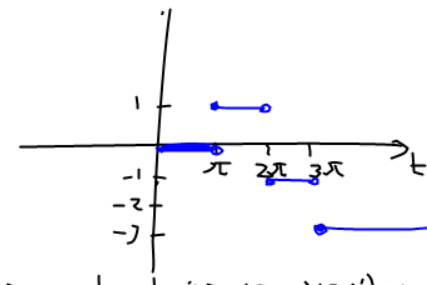
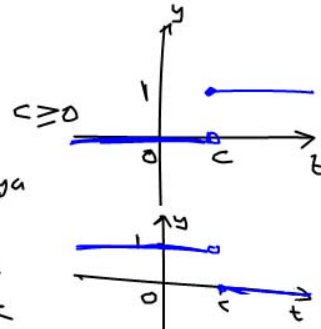
$$U_c(t) = \begin{cases} 0, & t < c \\ 1, & t \geq c \end{cases} \quad c \geq 0$$

fonsiyonuna birim adım fonksiyon veya Heaviside fonksiyonu denir.

$$y = 1 - U_c(t) = \begin{cases} 1, & t < c \\ 0, & t \geq c \end{cases}$$

örnek: $h(t) = U_{\pi}(t) - 2U_{2\pi}(t) - 2U_{3\pi}(t)$, $t \geq 0$ fonksiyonunun grafiğini çiziniz.

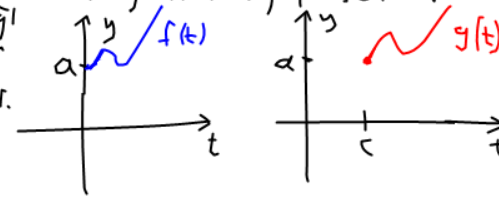
$$h(t) = \begin{cases} 0 - 2 \cdot 0 - 2 \cdot 0 = 0, & 0 \leq t < \pi \\ 1 - 2 \cdot 0 - 2 \cdot 0 = 1, & \pi \leq t < 2\pi \\ 1 - 2 \cdot 1 - 2 \cdot 0 = -1, & 2\pi \leq t < 3\pi \\ 1 - 2 \cdot 1 - 2 \cdot 1 = -3, & t \geq 3\pi \end{cases}$$

$t \geq 0$ olmak üzere, verilen bir f fonksiyonu için g fonksiyonunu

$$y = g(t) = \begin{cases} 0, & t < c \\ f(t-c), & t \geq c \end{cases}$$

ile tanımlıyalım. g , f fonksiyonunu pozitif t yönünde c uzaklığı kadar öteleyecektir.

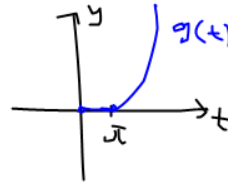
$g(t)$ 'yi birim adım fonksiyonu yardımıyla yazalım.

$$g(t) = U_c(t) f(t-c)$$

örnekler ($t \geq 0$ alıyoruz) Aşağıdaki fonkları açık şekilde yazınız ve grafiklerini çiziniz.

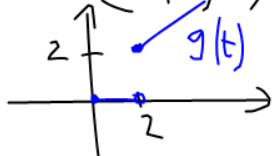
1) $f(t) = t^2$, $g(t) = U_{\pi}(t) f(t-\pi)$

$$g(t) = \begin{cases} 0, & 0 \leq t < \pi \\ (t-\pi)^2, & t \geq \pi \end{cases}$$

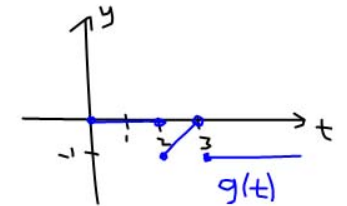
2) $f(t) = 2t$, $g(t) = f(t-1) U_2(t)$

$$g(t) = \begin{cases} 0, & 0 \leq t < 2 \\ 2(t-1), & t \geq 2 \end{cases}$$

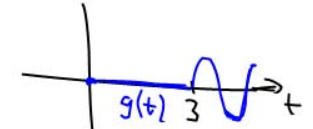
3) $g(t) = (t-3) U_2(t) - (t-2) U_3(t)$

$$g(t) = \begin{cases} 0, & 0 \leq t < 2 \\ t-3, & 2 \leq t < 3 \\ -1, & t \geq 3 \end{cases}$$

4) $f(t) = \sin t$, $g(t) = f(t-3) U_3(t)$

$$g(t) = \begin{cases} 0, & 0 \leq t < 3 \\ \sin(t-3), & t \geq 3 \end{cases}$$

$$\mathcal{L}\{U_c(t)\} = \int_0^{\infty} e^{-st} U_c(t) dt = \int_c^{\infty} e^{-st} dt = \frac{e^{-cs}}{s}, \quad s > 0$$

Teorem: Eğer $s \geq a > 0$ için $F(s) = \mathcal{L}\{f(t)\}$ var ve c pozitif bir sayı ise

$$\mathcal{L}\{u_c(t)f(t-c)\} = e^{-cs} \mathcal{L}\{f(t)\} = e^{-cs} F(s), s > a$$

dir. Tersine eğer $f(t) = \mathcal{L}^{-1}\{F(s)\}$ ise

$$u_c(t)f(t-c) = \mathcal{L}^{-1}\{e^{-cs}F(s)\}$$

dir.

Kanıt:

$$\mathcal{L}\{u_c(t)f(t-c)\} = \int_0^{\infty} e^{-st} u_c(t)f(t-c) dt = \int_c^{\infty} e^{-st} f(t-c) dt$$

$$\left[\begin{array}{l} t-c=u \\ dt=du \end{array} \right] = \int_0^{\infty} e^{-s(u+c)} f(u) du$$

$$= e^{-cs} \int_0^{\infty} e^{-su} f(u) du$$

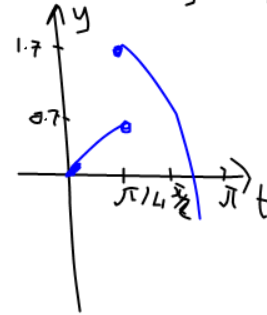
$$= e^{-cs} F(s), s > a$$

Örnek: 1) $f(t)=1$, $\mathcal{L}\{1\} = \frac{1}{s}$, $s > 0$

$$\mathcal{L}\{u_c(t)\} = e^{-cs} \mathcal{L}\{1\} = \frac{e^{-cs}}{s}, s > 0$$

2) $f(t) = \begin{cases} \sin t & 0 \leq t < \frac{\pi}{4} \\ \sin t + \cos(t - \frac{\pi}{4}), & t \geq \frac{\pi}{4} \end{cases}$ ise

$$\mathcal{L}\{f(t)\} = ?$$

$$f(t) = \sin t + u_{\frac{\pi}{4}}(t) \cos(t - \frac{\pi}{4})$$

$$\mathcal{L}\{f(t)\} = \mathcal{L}\{\sin t\} + e^{\frac{\pi}{4}s} \mathcal{L}\{\cos t\}$$

$$= \frac{1}{s^2+1} + \frac{se^{-\pi/4 s}}{s^2+1}$$

$$= \frac{1 + se^{-\pi/4 s}}{s^2+1}$$

3) $f(t) = \begin{cases} 0 & 0 \leq t < 2 \\ (t-2)^2 & t \geq 2 \end{cases}$, $\mathcal{L}\{f(t)\} = ?$

$$f(t) = u_2(t)(t-2)^2$$

$$\mathcal{L}\{f(t)\} = e^{-2s} \mathcal{L}\{t^2\} = \frac{2e^{-2s}}{s^3}, s > 0$$

4) $f(t) = (t-3)u_2(t) - (t-2)u_3(t)$, $\mathcal{L}\{f(t)\} = ?$

$$f(t) = u_2(t)(t-2-1) - u_3(t)(t-3+1)$$

$$\mathcal{L}\{f(t)\} = e^{-2s} \mathcal{L}\{t-1\} - e^{-3s} \mathcal{L}\{t+1\}$$

$$= e^{-2s} \left(\frac{1}{s^2} - \frac{1}{s} \right) - e^{-3s} \left(\frac{1}{s^2} + \frac{1}{s} \right), s > 0$$

5) $F(s) = \frac{1-e^{-2s}}{s^2}$ ters Laplace dönüşümü bul.

$$\mathcal{L}^{-1}\{F(s)\} = \mathcal{L}^{-1}\left\{\frac{1}{s^2}\right\} - \mathcal{L}^{-1}\left\{\frac{e^{-2s}}{s^2}\right\} = t - u_2(t)(t-2)$$

$$= \begin{cases} t & 0 \leq t < 2 \\ 2 & t \geq 2 \end{cases}$$

Teorem: Eğer $s \geq a > 0$ için $F(s) = \mathcal{L}\{f(t)\}$ var ve c sabit bir sayı ise

$$\mathcal{L}\{e^{ct}f(t)\} = F(s-c), s > a+c$$

dir. Tersine $f(t) = \mathcal{L}^{-1}\{F(s)\}$ var ise

$$e^{ct}f(t) = \mathcal{L}^{-1}\{F(s-c)\}$$

dir.

Kanıt: $\mathcal{L}\{e^{ct}f(t)\} = \int_0^{\infty} e^{-st} e^{ct} f(t) dt = \int_0^{\infty} e^{-(s-c)t} f(t) dt$
 $= F(s-c)$, ($s > a+c$ teoreme göre)

Örnek: $G(s) = \frac{2(s-1)e^{-2s}}{s^2-2s+2}$ ise $\mathcal{L}^{-1}\{G(s)\} = ?$
 $G(s) = \frac{2(s-1)e^{-2(s-1)} \cdot e^{-2}}{(s-1)^2+1} = 2e^{-2} F(s-1)$ $F(s) = \frac{2e^{-2s}}{s^2+1}$

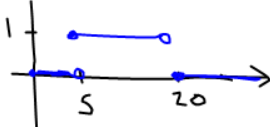
$f(t) = \mathcal{L}^{-1}\{F(s)\} = u_2(t) \cos(t-2)$

$\mathcal{L}^{-1}\{G(s)\} = 2e^{-2} \mathcal{L}^{-1}\{F(s-1)\} = 2e^{-2} \cdot e^t u_2(t) \cos(t-2)$
 $= 2e^{t-2} u_2(t) \cos(t-2)$

6.4 Süreksiz kuvvet Fonksiyonlarına Sahip Dif. Denklemler

Örnek: $2y'' + y' + 2y = g(t)$ $y(0) = y'(0) = 0$
 $g(t) = u_5(t) - u_{20}(t)$ başlangıç değer problemini çöz.

$g(t) = \begin{cases} 0 & , 0 \leq t < 5 \\ 1 & , 5 \leq t < 20 \\ 0 & , t \geq 20 \end{cases}$

($0 \leq t < 5$ aralığında bu denklemin çözümü $y=0$ dir. $t \geq 20$ için bu denklemin çözümü $y = c_1 e^{-\frac{t}{4}} \cos\left(\frac{\sqrt{15}}{4}t\right) + c_2 e^{-\frac{t}{4}} \sin\left(\frac{\sqrt{15}}{4}t\right)$ dir.)

$2\mathcal{L}\{y''\} + \mathcal{L}\{y'\} + 2\mathcal{L}\{y\} = \mathcal{L}\{u_5(t)\} - \mathcal{L}\{u_{20}(t)\}$

$2\{s^2 Y(s) - s y(0) - y'(0)\} + s Y(s) - y(0) + 2Y(s) = \frac{e^{-5s}}{s} - \frac{e^{-20s}}{s}$

$(2s^2 + s + 2) Y(s) = \frac{e^{-5s} - e^{-20s}}{s}$

$Y(s) = \frac{1}{s(2s^2 + s + 2)} (e^{-5s} - e^{-20s})$ $A = \frac{1}{2}$

$H(s) = \frac{1}{s(2s^2 + s + 2)} = \frac{A}{s} + \frac{Bs + C}{2s^2 + s + 2}$ $B = -1$ $C = -\frac{1}{2}$

$= \frac{1/2}{s} + \frac{-s - 1/2}{2s^2 + s + 2}$

$= \frac{1/2}{s} - \frac{1}{2} \frac{(s + 1/4) + 1/4}{(s + 1/4)^2 + 15/16}$

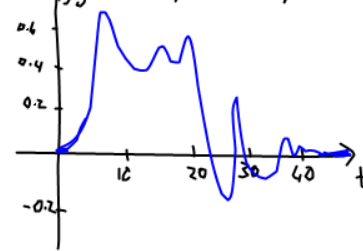
$h(t) = \mathcal{L}^{-1}\{H(s)\} = \frac{1}{2} - \frac{1}{2} \left\{ e^{-t/4} \cos\left(\frac{\sqrt{15}}{4}t\right) + \dots \right\}$

$+ \frac{\sqrt{15}}{15} e^{-t/4} \sin\left(\frac{\sqrt{15}}{4}t\right) \}$

$Y(s) = H(s) (e^{-5s} - e^{-20s})$

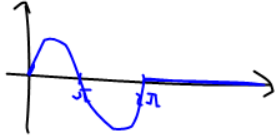
$y(t) = \mathcal{L}^{-1}\{Y(s)\} = u_5(t) h(t-5) - u_{20}(t) h(t-20)$

y 'nin grafiği aşağıdaki gibidir.

$$2) y'' + 4y = \begin{cases} \sin t & , 0 \leq t < 2\pi \\ \sin t - \sin(t - 2\pi) & , t \geq 2\pi \end{cases} \quad /$$

$y(0) = y'(0) = 0$ başlangıç değer prob. öz. ve çözümlerin grafiğini çiziniz.

$$y'' + 4y = \sin t - u_{2\pi}(t) \sin(t - 2\pi)$$

$$\mathcal{L}\{y''\} + 4\mathcal{L}\{y\} = \mathcal{L}\{\sin t\} - \mathcal{L}\{u_{2\pi}(t) \sin(t - 2\pi)\}$$

$$(s^2 + 4)Y(s) = \frac{1}{s^2 + 1} - \frac{e^{-2\pi s}}{s^2 + 1}$$

$$Y(s) = \frac{1 - e^{-2\pi s}}{(s^2 + 1)(s^2 + 4)}$$

$$H(s) = \frac{1}{(s^2 + 1)(s^2 + 4)} = \frac{As + B}{s^2 + 1} + \frac{Cs + D}{s^2 + 4}$$

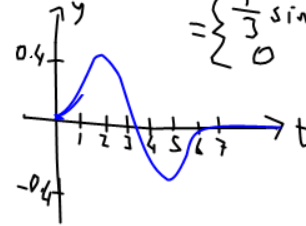
$$= \frac{1/3}{s^2 + 1} - \frac{1/3}{s^2 + 4}$$

$$h(t) = \mathcal{L}^{-1}\{H(s)\} = \frac{1}{3} \sin t - \frac{1}{6} \sin 2t$$

$$Y(s) = H(s) [1 - e^{-2\pi s}]$$

$$y(t) = \mathcal{L}^{-1}\{Y(s)\} = h(t) - u_{2\pi}(t) h(t - 2\pi)$$

$$= \begin{cases} \frac{1}{3} \sin t - \frac{1}{6} \sin 2t, & 0 \leq t < 2\pi \\ 0 & , t \geq 2\pi \end{cases}$$

6.5 Darbe (impuls) Fonksiyonları

Bazı uygulamalarda çok kısa aralıkta, büyük değerlere sahip, örneğin voltaj gibi, fiziksel olaylarla ilgilenmek zorunda kalır.

Bu problemler sıklıkla

$$ay'' + by' + cy = g(t)$$

formundaki dif. denklemler ile temsil edilirler.

Burada $g(t)$ bir $t_0 - \epsilon < t < t_0 + \epsilon$ çok kısa aralığında büyük değere sahip diğer yerlerde sıfır olan bir fonksiyondur